

Pietro Stancovich

Prominent Istrians

Pietro Stancovich / Petar Stanković (1771-1852). Barbanski kanonik i povjesnicar, na čije zavičajno porijeklo upućuje romanizirano ime Pietro Stancovich di Barbana d'Istria. Školovao se u Rovinju, Udinama i Padovi, da bi se nakon studija teologije i prirodnih nauka ponovo skrasio u Barbanu. Bavio se poviješću, arheologijom, filologijom i prirodnim naukama. Napisao je dvadesetak radova među kojima se izdvaja "Biografia degli Domini distinti dell'Istria" (Biografija istaknutih Istrana) i "Nauk karstijanski".

canon and writer

born in Barban
1771

[Consolidate this page into a single language - a volunteer for this task would be appreciated.]

Petar Matija Stanković rođen je 22., a kršten dana 24. veljače 1771. u Barbanu kao sin imućne hrvatske trgovačke obitelji, koja je doselila iz Svetvinčenta oko 1720. godine. Stankovići su u nešto manje od stoljeća i pol, koliko su postojali u Barbanu, dali nekoliko muževa mjesnog značaja, a daleko je najviše u životnome vijeku postigao Petar. Njegov je darovit i plodan duh stvorio više ili manje zapažena djela koja svakako premašuju skromne okvire njegovog rodnog kaštela. Ovaj barbanski zaslužnik stekao je osnovno obrazovanje u Rovinju, tada najuljudenijem i najnapučenijem gradu južne Istre, da bi potom postao sjemeništarcu u Vidmu (Udinama). Zna se da se ondje uz vjerske nauke i latinski jezik osobito zanimaše za povijest, mudroslovlje, prirodopis i strojarstvo, što će se kasnije odraziti u njegovim brojnim pisanim djelima. Dovršivši sjemenište, nastavio je svoju vjersku naobrazu 1792. g. na sveučilištu u Padovi, gdje uz bogoslovlje između ostalog posebice izučava pravo, računstvo i

prirodne znanosti, a to je ujedno i vrijeme njegovih prvih zapaženijih pjesničkih pokušaja.

Po svršetku bogoslovnog školovanja g. 1795. vratio se mladi Stanković isprva privremeno, a potom i za stalno u rodni Barban, u kojem će od kraja XVIII. stoljeća - uz brojna kraća i poduža izbjivanja tijekom kojih je putovao po raznim europskim krajevima i gradovima - živjeti i djelovati do svoga preminuća u bolesnoj starosti dana 12. rujna 1852. godine, od kada njegovi zemni ostaci počivaju na mjesnom groblju Sv. Križa. Godine 1795. zaređen je od tadašnjeg pulskog biskupa Ivana Dominika Jurasu. U povijesnici barbanske zborne crkve Sv. Nikole (Mikule) zabilježen je u to vrijeme i kao crkveni orguljaš, a od g. 1797. na dužnosti je upravitelja u barbanskoj župi koju će obavljati duže od jednog desetljeća. U to je doba kao mladi zapaženi svećenik željom svojih sumješтана te crkvenih krugova počašćen i kanonikatom u barbanskom kaptolu.

Osim podosta znanja, sticao je u razdoblju svoga školovanja te kasnije zrelosti brojne znance i prijatelje, kao i vjerske te znanstvene uzore. O tome svjedoči priličan broj njegovih sačuvanih pisama, danas pohranjenih u više pismohrana i knjižnica, bilo onih što ih je on otposlao raznim osobama, bilo onih njemu upućenih, koja osim što nam otkrivaju djeliće Stankovićevega života i rada ujedno pokazuju s koliko je značajnih ljudi kao ugledan čovjek od uma, pera i novca svojedobno izmjenjivao misli i iskustva. Treba ovdje napomenuti da je, živeći svoje djetinjstvo i mladenaštvo u okružju svekolike nadmoći talijanske kulture, nažalost poprimio obilježja potalijančenika, što ga je u nekoliko navrata dovelo do toga da javno, nespretno i neslavno zaniječe svoje hrvatsko podrijetlo te time, htjeli-ne htjeli, unutar hrvatskog kulturnog obzorja priličnim dijelom zasjeni svoja inače uglavnom dobra postignuća u raznim poljima vlastita djelovanja. U svome je djelovijeku kanonik Stanković napisao oko 50 većih i manjih radova, gotovo isključivo na talijanskom jeziku, od kojih je približno polovica tiskom objelodanjena, neki ostadoše u rukopisu, dok su pojedini na nesreću izgubljeni.

Tim namjerama bijaše voden i don Stanković kada se odlučio sastaviti svoj "Kratka nauka karstianski" usmjeren ponajprije dušobrižnicima i hrvatskim vjernicima barbanske župe. Naime - kako je napisao u talijanskom predgovoru toj knjižici - pri vršenju vjerske službe primijetio je kod priličnog broja vjernika svoga zavičaja nedovoljnu podučenost u vjerskim stvarima zbog nedostatka njima prilagođenog vjerskog štiva te neujednačenosti vjeronauka, pa je, da bi to ispravio krenuo, u pisanje "Nauka" za osnovnu katoličku poduku. Bijaše pritom voden mišlju da on istodobno bude kratak, sadržajan i jasan, ne bi li time gradivo bilo dušobrižnicima lako prenosivo na neuki puk odnosno lako shvatljivo i pamtljivo i malima i velikima. Da bi to postigao, podijelio je odabrano vjeronaučno gradivo u sedam cjelina, kako bi ga vjeroučenici tako razdijeljenog postupno obrađivali. Ovdje prenosimo podjelu katekizma u izvornome pravopisu:

- PERVI RASDIL - MOLITVE (I. Zlamenje karstiansko, 11. Molitva Gospodinova, III. Posdravgljenje Angelsko, IV. Vira to jest Simbol Apostolski)
- DRUGHI RASDIL - ZAPOVIDI (V. Dvi Zapovidi od Naravi, VI. Dvi Zapovidi od Gliubavi, VII. Desset Boxiih Zapovidi, VIII. Pet Zapovidi Svete Matere Crikve)
- TRETI RASDIL - GRIHI (IX. Dvi varsti od Griha, X. Sedam Smartni Grihi, XI. Sest Grihi suprotiva Duhu Svetomu, XII. Cetiri Grihi Koi vapiu osvetu prid licem Boxiim)
- CETUARTI RASDIL - OTAISTVA (XIII. Dva otaistva nasse svete Vire, XIV. Sest Rasmisglienjih Svarhu, Otaistvo od Svete Masse)
- PETI RASDIL - SACRAMENTI, 1 NACIN ZA IGH PRIETI (XV. Sedam Svetih Sacramenti, XVI. Pet Stuari potribne Za se dobro ispovidati, XVII. Ispovid, XVIII. Tri

Stuari potribne Za dobro se pricestiti)

- SESTI RASDIL - STUARI POTRIBNE ZA SE SPASSITI, I DILLI DOSTOINI (XIX. Cetiri Stuari potribne svakomu karstianu za spassiti svoju Dussu, XX. Dillo od Vire, XXI. Dilo od Uffanja, XXn. Dillo od Gliubavi, XXIII. Dillo od Pokajanja alli od Skrussenja, XXIV. Cetiri Stuari nai poslidgnie Coviku, XXV. Slava Otczu, i Sinu i Duhu Svetomu...)
- SEDMI RASDIL - STUARI KORISTNE SVAKOMU KARSTIANU (XXVI. Zdravo kraglize Maiko ..., XXVII. Angele Boxii..., XXVIII. Sedam Dillih od Miloserdnia Duhovnih, XXIX. Sedan Dillih od Miloserdnia Tilesnih, XXX. Sedan Dari od +Duha Svetoga, XXXI. Pet Ciuchienjih od tila nassega s' koimi moremo ciniti z.lo, i dobro)

Kao dodatak "Nauku", pisac je na koncu dao otisnuti upute za provođenje vjeronauka prema svomemu katekizmu, uključujući i obrazac za izradbu popisa s podacima o vjeroučenicima barbanske župe, upotpunivši tako naputak za njegovo korištenje koji je već obznanio u predgovoru. Uza sve ovdje rečeno, želim pri kraju također spomenuti da se, osim primjerka ove tiskom objelodanjene vjerske knjižice, u pulskoj Sveučilišnoj knjižnici unutar Stankovićeve rukopisne ostavštine čuva i kanonikov mali neob-javljeni hrvatski čakavski katekizam za djecu, kao i njegov talijanski prijevod. Znajući za sve ove, kao i pojedine druge, ovdje nespomenute bogoštovne i prosvjetne napore što ih taj učeni Barbanac, predano obavljajući svoj svećenički poziv, poduzeo na duhovnu korist vlastitih hrvatskih župljana - usprkos tomu što mu naši pisci s pravom pristupaju kao odnarođeniku koji je zanijekao svoje podrijetlo i koji se svojevrijedno izjašnjavao pripadnikom talijanske kulture i naroda - smatram kako treba zaključiti da ovakva njegova nastojanja ipak pokazuju da se nije u potpunosti otrgnuo od svojih korijena.

Autor Mislav Elvis Luksić